

NOVÝ INFORMAČNÝ NÁSTROJ PRE SLOVENSKÝCH VEDCOV A VEDKYNE

IDEA, akademický think tank pri CERGE-EI, rozšírila svoju internetovú aplikáciu, ktorá vedcom uľahčuje orientáciu vo svete vedeckých časopisov. Interaktívny nástroj umožňuje rýchlo odhadnúť vedecký vplyv časopisov v rámci viac než 200 vedných oborov. Nové rozšírenie poskytuje slovenským užívateľom možnosť sledovať i časopisy vydávané na Slovensku a zistiť, v ktorých dominantne publikujú slovenskí vedci a vedkyne. Nástroj je založený na citačných indexoch časopisov, ktoré boli a sú dôležitým kritériom vládneho hodnotenia výskumných organizácií. Vedci tak už nemusia zložito pátrať, v ktorých časopisoch sa majú snažiť publikovať. Aplikácia IDEA je verejne dostupná tu: https://ideaapps.cerge-ei.cz/AIS_IF/

- Kľúčovým ukazovateľom vládneho hodnotenia výskumných organizácií sa od roku 2017 stal **index vedeckých časopisov AIS** (po anglicky *Article Influence Score*). Na jeho základe je možné veľmi spoľahlivo odhadnúť priemerný vedecký vplyv, resp. význam článkov publikovaných v týchto časopisoch. Hodnota indexu AIS navyše koreluje s vedeckou reputáciou a významom časopisov tak, ako sú vnímané vedeckou komunitou. Index AIS nahradil vo vládnom hodnotení skôr používaný a známejší **index IF** (po anglicky *Impact Factor*). Výhoda indexu AIS oproti IF spočíva v tom, že lepšie zohľadňuje vedecké ohlasy z významnejších časopisov, berie do úvahy dlhšie časové obdobie a je odolný proti snahám niektorých časopisov o účelové zvyšovanie vlastnej citovanosti.
- Aktuálne hodnoty indexov časopisov AIS a IF sú dohľadateľné vo svetovej databáze *Web of Science*. Tá však nie je voľne prístupná a o význame časopisov skôr než absolútna hodnota vypovedá relatívna hodnota indexov (poradie, resp. percentily) v rámci oborov, do ktorých sú časopisy zaradené. Zatiaľ čo relatívne poradie časopisu podľa indexu IF je ešte v databáze WoS možné nájsť (v sekcii *JournalCitationReports*), zistiť umiestnenie časopisu podľa indexu AIS je pre bežných užívateľov zložitá. Okrem prístupu do samotnej databázy WoS to vyžaduje aj operácie s rozsiahlymi dátami o všetkých časopisoch.
- Znalosť relatívnej hodnoty indexu časopisu AIS je užitočná nielen z pohľadu ex-post hodnotenia vedeckých výsledkov, ale aj z pohľadu ex-ante, keď vedec nie je dostatočne oboznámený s významom a renomé časopisov, do ktorých zvažuje poslať článok k recenznému posúdeniu. Takéto prípady sa častejšie vyskytujú u začínajúcich vedcov, obzvlášť u tých, ktorým sa nedostáva dostatočne kvalitného vedenia zo strany seniorných kolegov, resp. školiteľov.
- Hodnotenie kvality a významu výsledkov základného výskumu je náročná agenda. Z hľadiska konečného výsledku je ideálne hodnotenie formou *peer-review*, teda posúdením inými vedcami. Avšak ak má byť takéto hodnotenie kvalitné a vierohodné, je extrémne náročné po stránke ľudských zdrojov, času a nákladov. Pokiaľ je v niektorom z týchto ohľadov *peer-review* hodnotenie nedostatočné, môže napáchať viac škôd než úžitku. Atraktivita citačných indexov ako sú AIS alebo IF preto spočíva v tom, že ponúkajú rýchlu, lacnú a pomerne spoľahlivú alternatívu. Na základe relatívneho umiestnenia časopisu ide totiž odhadnúť kvalitu a význam článkov, ktoré sú v ňom publikované. Je tak vlastne možné zadarmo outsourcovať nákladný *peer-review* proces, ktorý realizujú redakcie časopisov. Časopisy s vyššou reputáciou totiž používajú náročnejší *peer-review* proces a majú vyššie položenú latku kvality a významu výskumu, ktorý sú ochotné publikovať.
- Je však treba pamätať na to, že aj kvalitný a významný vedecký článok sa môže objaviť v časopise s nízkou hodnotou indexu AIS či IF. A naopak, i v časopise s vysokým indexom môžeme naraziť na

málo významný článok alebo dokonca článok obsahujúci chybné zistenia. Táto pravdepodobnosť je však pomerne nízka a pri väčšom počte posudzovaných článkov, napr. za celé vedecké pracoviská, je pravdepodobnosť chybných záverov veľmi nízka.